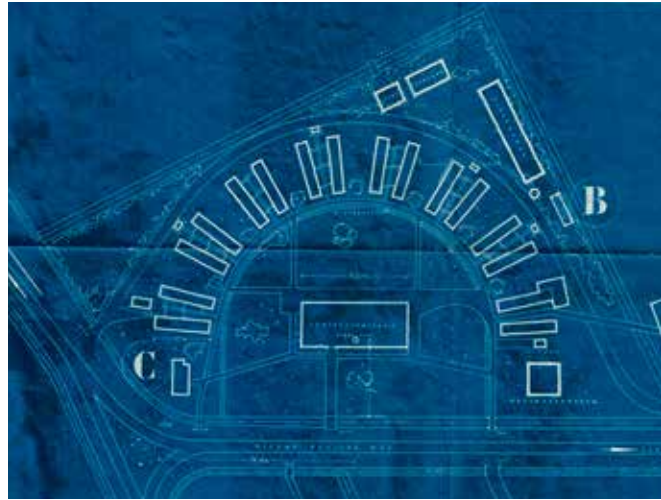

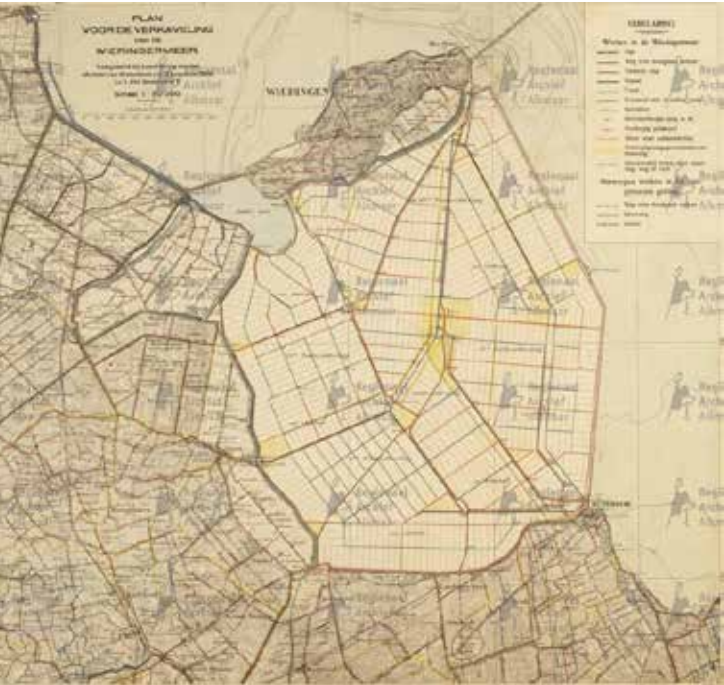
INTRODUCTIE

Het Joods Werkdorp in de Wieringermeer krijgt een nieuwe bestemming na jaren van leegstand. Het Werkdorp is opgericht om joodse vluchtelingen uit Duitsland en Oostenrijk een opleiding te geven. Zij behoren tot de pioniers van de polder. Het is een optimistisch begin voor een nieuwe toekomst, maar voor een deel van hen eindigt het dramatisch. Dit aangrijpende verhaal wordt binnenkort verteld in het nieuwe Herinneringscentrum Joods Werkdorp. Maar er wordt niet alleen terug gekeken. Het Joods Werkdorp biedt ook hoop voor de toekomst. Het gaat huisvesting bieden aan de arbeidsmigranten die nu naar de Wieringermeer komen. Zij helpen de pioniers van deze tijd op het land en in de kassen. Zij zijn een steunpilaar van onze economie en verdienen alleen daarom al een goede huisvesting.

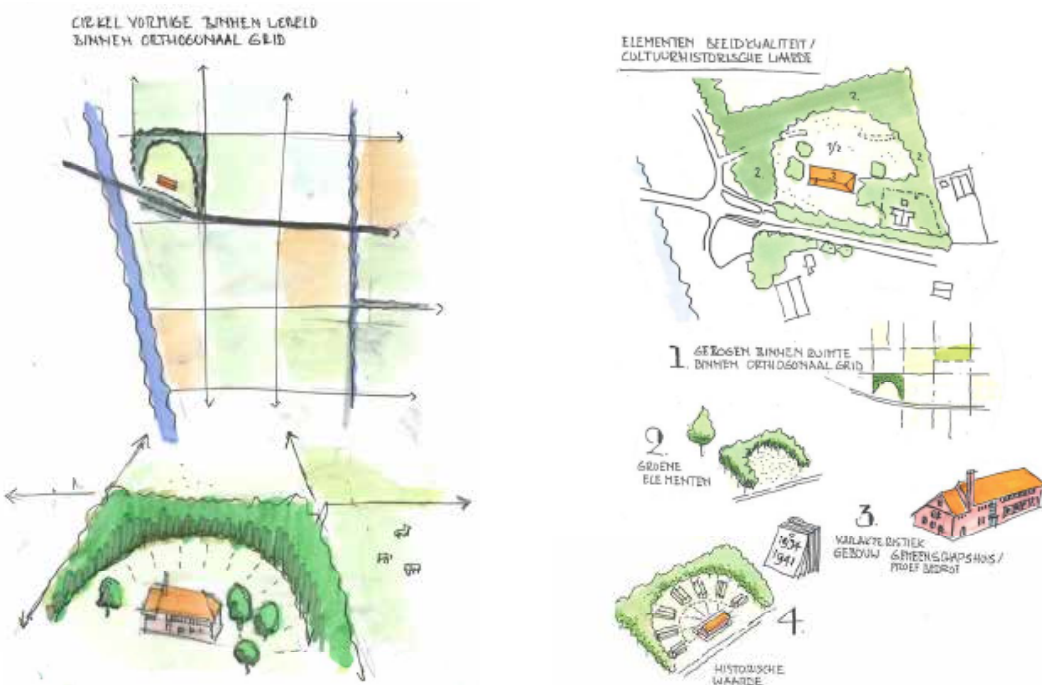
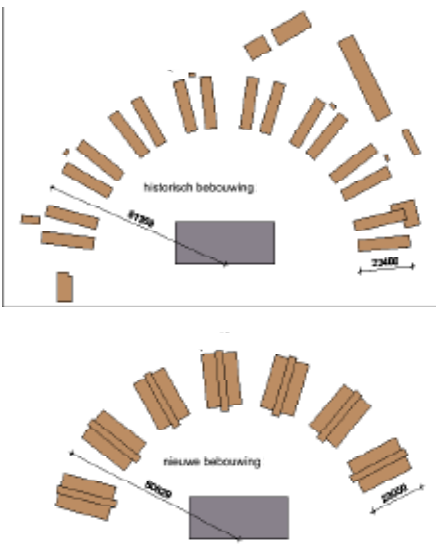
HET JOODS WERKDORP

Op 3 oktober 1934 slaat James McDonald, Hoge Commissaris van de Volkenbond voor de vluchtelingen, de eerste paal voor het Joods Werkdorp. Het is een opleidingsinstituut voor Joden die op de vlucht zijn voor de Naziterreur in Duitsland en Oostenrijk. De joodse pioniers worden opgeleid als boer, meubelmaker, smid of andere praktische beroepen. Met de opleiding kunnen zij een nieuw leven beginnen in Palestina of op andere plekken in de wereld. Veel bewoners van het Werkdorp slagen daarin. Maar voor een aantal loopt het slecht af. Op 20 maart 1941 ontruimt de Duitse bezetter het Werkdorp. De Duitsers voeren 181 bewoners af naar verschillende concentratiekampen waar zij een gruwelijke dood sterven. Slechts een klein deel van de bewoners weet aan de vervolging te ontsnappen door onder te duiken. Het Joods Werkdorp blijft verweesd achter. Na het vertrek van de laatste bewoners vestigt de Directie van de Wieringermeer in het Werkdorp een proefboerderij voor mechanische landbouw.

HET LANDSCHAPSPLAN

Het landschapsplan, of de herinrichting van het monumentale terrein, heeft als doel om de bestaande structuur te versterken. Dit wordt o.a. gerealiseerd door het afstemmen van het toekomstig gebruik op het verleden. Het terrein is oorspronkelijk een groen eiland in de open ruimte van de polder. De structuur bouwt voort op de oorspronkelijke indeling die wordt gevormd door de verdwenenwaaier aan barakken achter het hoofdgebouw. De inrichting van de monumentale tuin zal echter functioneler monumentaler en aantrekkelijker worden. In de basis een historisch agrarisch erf, omsloten door een stevige windsingel met bomen en struiken. Met verwijzingen naar het verhaal van de plek: de opbouw van de Wieringermeerpolder, het Joodse Werkdorp en Art & Project. Aan de voorzijde is een aantrekkelijke museumtuin aanwezig, met herdenkingsmonument, ruimte voor buitenkunstexposities, een rozentuin en een terras. Achter de boerderij is de leef tuin voor de bewoners ingericht, binnen het ruimtelijke concept van de halfronde open ruimte en de stevige groene rand. Er is ruimte voor tuinieren en zorg voor dieren, maar ook sport en spel. Museumtuin en leef tuin zijn op een bijna vanzelfsprekende manier met elkaar verweven. Achter het terrein komt een grote parkeerplaats voor de auto's van de bewoners en bezoekers. Bezoekers van het herinneringscentrum parkeren tevens, onder voorwaarden, aan de voorzijde van het terrein naast het hoofdgebouw.

HERONTWIKKELING JOODS WERKDORP

HERINNERINGSCENTRUM EN HUISVESTING 160 FLEXWERKERS

hoofdtoegang naar plangebied

zicht op boerderij vanaf hoofdtoegang

zicht op boerderij vanaf voorzijde

zicht op binnenterrein vanaf logiesgebouwen

zicht op logiesgebouwen vanaf achterzijde boerderij

zicht op entree logiesgebouw

zicht op parkeerterrein en groenbuffer

looppad vanaf parkeerterrein naar boerderijgebouw

HERONTWIKKELING JOODS WERKDORP

PLANOMSCHRIJVING

Uitgangspunt voor de planvorming is realisatie van een herinneringscentrum en 160 logiesplaatsen voor flexwerkers. Instandhouding van het rijksmonumentale complex kan geborgd worden uit de exploitatie van de logiesaccommodaties.

7 LOGIESGEBOUWEN

Het plan omvat de nieuwbouw van 7 stuks 2-laags gebouwen in een cirkelvorm op het achterterrein van het boerderijgebouw; 6 logies gebouwen en 1 gebouw met collectieve voorzieningen. De gebouwen zijn deels verdiept in het terrein gesitueerd. Een 2-laags logiesgebouw bestaat uit 2 bouwlagen en omvat 20 kamers van 24m2 GO, te gebruiken als 1 of 2-persoons kamer met een eigen badkamer. Totaal 120 kamers van 24m2 GO. In totaal kunnen er 160 personen ondergebracht worden in de nieuwe logiesgebouwen. Er zijn zichtlijnen opgenomen tussen de gebouwen en de gangzone van de logiesgebouwen. Dit wordt versterkt door een lichtstraat. De gevelafwerking van de logiesgebouwen is sterk onderscheidend van de boerderij. In het kader van duurzaamheid worden zonnepanelen op de daken toegepast. Ten behoeve van de logiesgebouwen worden 400m2 aan recreatieve functies opgenomen, deels in het collectieve gebouw, deels in de boerderij.

MULTIFUNCTIONEEL BOERDERIJGEBOUW

Het bestaande boerderijgebouw zal multifunctioneel gebruikt worden. We onderscheiden de volgende functies:

-Herinneringscentrum Joods Werkdorp: 70% van BVO

Een deel van het gebouw zal publiektoegankelijk zijn ten behoeve van een herinneringscentrum Joods Werkdorp.

-Recreatieve functies: 30% van BVO

In het boerderijgebouw zullen recreatieve ruimten op de verdieping gerealiseerd worden ten behoeve van de logiesfunctie met een aparte trapopgang.

TERREININRICHTING

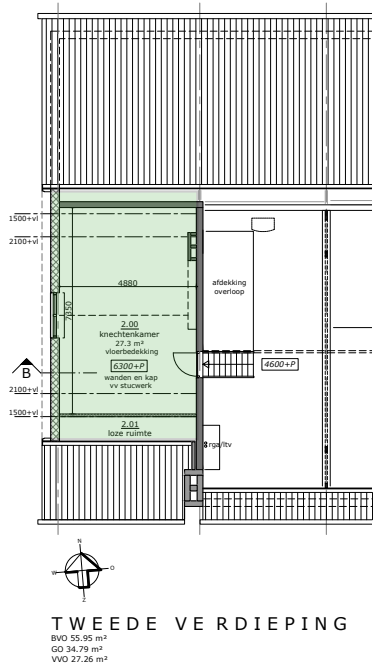
De ruimte tussen het boerderijgebouw en de logiesgebouwen zal open en groen ingevuld worden. Ook tussen de logiesgebouwen is groen voorzien. Om het contrast tussen besloten binnenwereld en wijds landschap te versterken dient de omliggende bosrand verdicht te worden met bomen.

PARKEERGELEGENHEID

Ten behoeve van de parkeervoorzieningen wordt extra grond aangekocht te worden. Gerekend is met een (CROW)norm van 0,7pp per kamer voor de logiesfuncties, totaal worden 120 kamers gerealiseerd, hiervoor benodigd zijn 84pp. Ten behoeve van het boerderijgebouw is gerekend met 1pp per 50m2 bvo, totaal 28pp. In totaal zijn er 84 + 28 = 112pp nodig ten behoeve van de geprogrammeerde functies. Op het nieuw aan te kopen terrein kunnen deze parkeerplaatsen gerealiseerd worden, ook is er ruimte voor de opstelplaats van een bus.

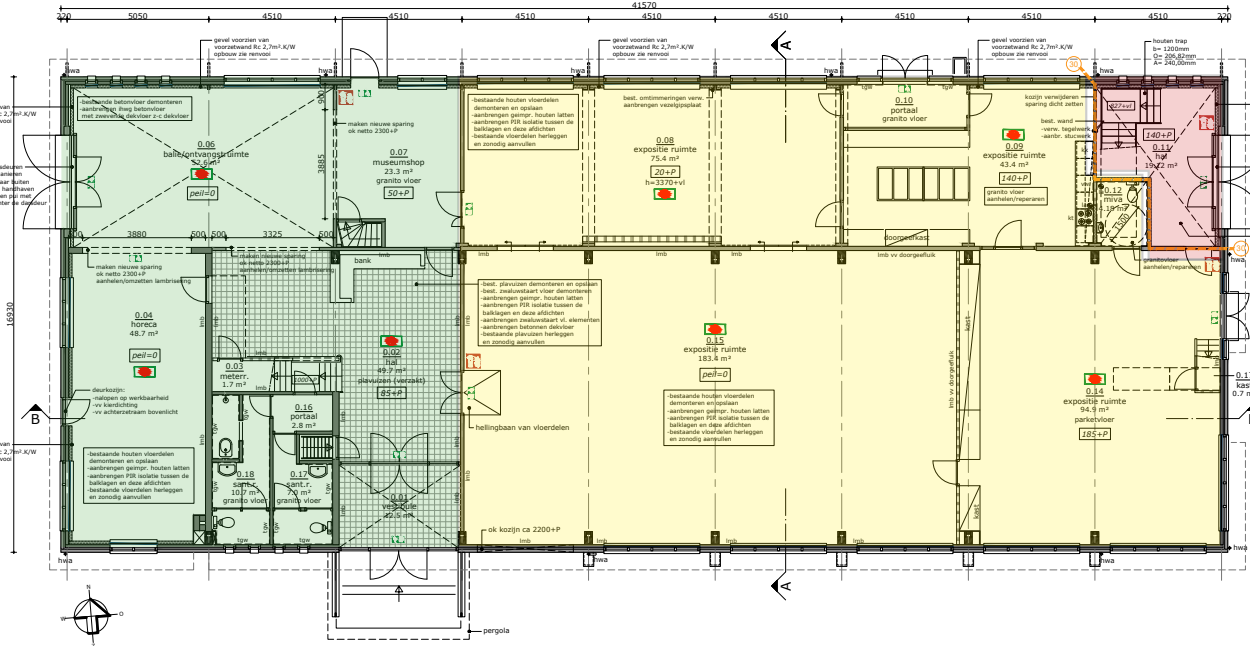

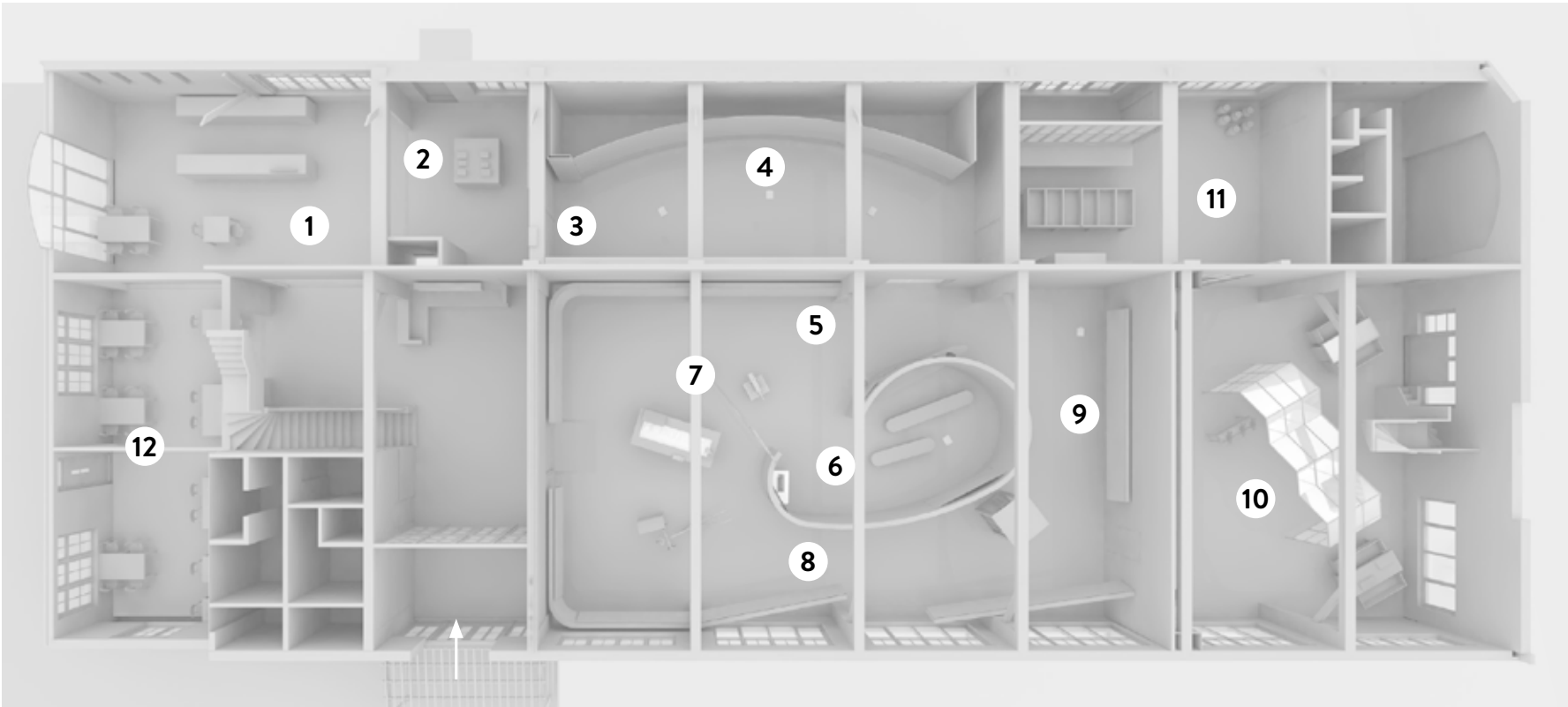
- Algemene toegankelijk Herinneringscentrum
- Toonstellingsruimte Herinneringscentrum
- Multifunctioneel

HET GEBOUW

De leerlingen van het Joods Werkdorp bouwen in 1937 zelf het gemeenschapsgebouw naar een ontwerp van de architect Paul Bromberg. Zo brengen zij hun opgedane kennis in praktijk. Het gebouw oogt als een schoolgebouw. De oorspronkelijke indeling is in de loop der jaren in tact gebleven. De school voor mechanische landbouw, onderdeel van de proefboerderij Oostwaardhoeve, heeft in de naoorlogse periode geen zichtbare sporen nagelaten. Voor zover dit wel het geval is hebben nadien de eigenaren van Art & Project het gebouw weer in oorspronkelijke staat teruggebracht. Deze internationaal vermaarde galerie is de laatste gebruiker. Art & project is verantwoordelijk voor de strakke, neutrale afwerking waardoor het gebouw zo geschikt is als herinneringscentrum. De verbouwing tot herinneringscentrum wordt in dezelfde geest voortgezet. Sinds 2002 is het gebouw Rijksmonument.

- 1

Balie
- 2

Winkel streekproducten
- 3

Start tentoonstelling
- 4

Panorama film inpoldering Wieringermeer
- 5

Buiten schil: grote ontwikkelingen Joods Werkdorp
- 6

Kern: Persoonlijke verhalen bewoners
- 7

Ambachten
- 8

Tweede Wereldoorlog
- 9

Inundatie polder
- 10

Naoorlogse periode: Bewoners toen & nu
- 11

Koken met vegetarische streekproducten
- 12

Horeca

TENTOONSTELLING

Het Herinneringscentrum Joods Werkdorp eert de joodse bewoners door hun verhaal te vertellen op de plek waar zij tussen 1934 en 1941 wonen en werken. Tegelijk vertelt deze tentoonstelling het verhaal van de Wieringermeerpolder. In dit nieuwe landschap vestigen zich vanaf 1934, na een strenge selectie, Nederlandse boeren die hier vanuit het hele land naartoe komen op zoek naar een eigen boerderij en een beter bestaan. In die zin voegen de joodse vluchtelingen zich als pioniers naadloos in hun nieuwe omgeving. De tentoonstelling wil hun verhaal levend houden: het optimistische verhaal van de pioniers op zoek naar een nieuw leven, maar ook het verhaal van de oorlog, over antisemitisme, onderdrukking, vervolging, moord en vernietiging. De tentoonstelling sluit af met het verhaal van de hedendaagse polder en de rol van de arbeidsmigranten. De seizoenarbeiders, die hier tijdelijk werkzaam zijn of die zich hier permanent vestigen, vertellen hier hun eigen verhaal.

TENTOONSTELLINGSTEAM

- Joel J. Cahen:

Oud directeur Joods Historisch Museum, historicus, Museum en Cultuur Consultant.
- Taco de Bie:

PLATVORM tentoonstellingsontwerpers
- Kirsten van Kempen:

Historica
- Peter Saal:

Oud museum consulent, Amsterdam en Noord Holland thans Erfgoedadvies
- Kirsten van Kempen:

Historica
- Margriet Kotek:

Hoofd Evenementen JHM
- Arné Peeters:

TPAHG architecten

BRONNEN

- Kenniscentrum Joods Cultureel Kwartier, Amsterdam
- Leo Baeck Institute, New York, Jerusalem, Berlijn
- Yad Vashem, Jerusalem
- NIOD
- Cultuurschuur, Wieringerwerf
- American Jewish Joint Distribution Committee
- Collectie Reutlinger
- Wageningen Research University, Archief en Kenniscentrum

Pioniers in de polder
De eerste zaal van het Herinneringscentrum is gewijd aan het ontstaan en de ontginning van de Wieringermeer. De bewoners van het Werkdorp behoren tot de pioniers van de polder.

Het verhaal wordt onder andere verteld met een panoramisch beeld waarin verschillende films worden geprojecteerd.

Entree
Vanaf de ingang lopen bezoekers direct door de hal naar de entree van het Herinneringscentrum. Vanaf hier is er een directe verbinding met de horeca en de winkel met streekproducten.

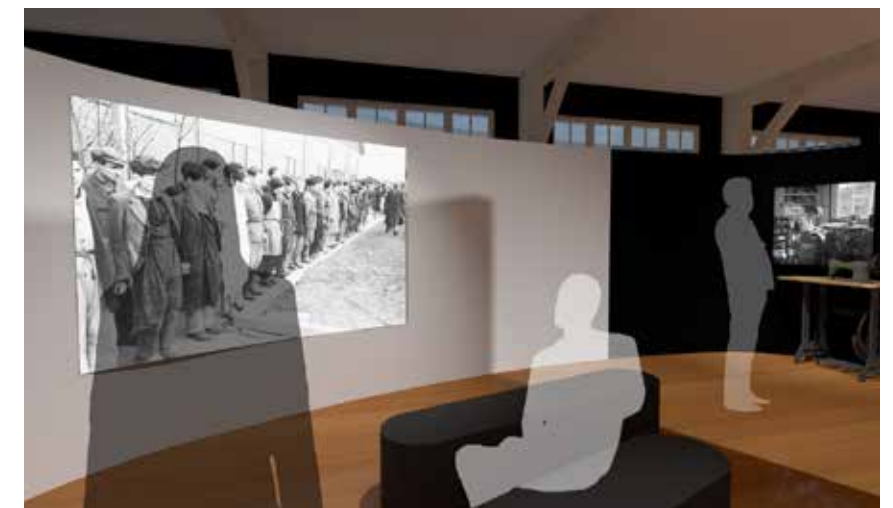

De grote zaal

In deze zaal wordt het verhaal van bewoners verteld en waar zij terecht zijn gekomen. Duitse en Oostenrijkse Joden slaan op de vlucht voor de naziterreur. Een deel van hen wordt ook gedreven door Zionistische motieven.

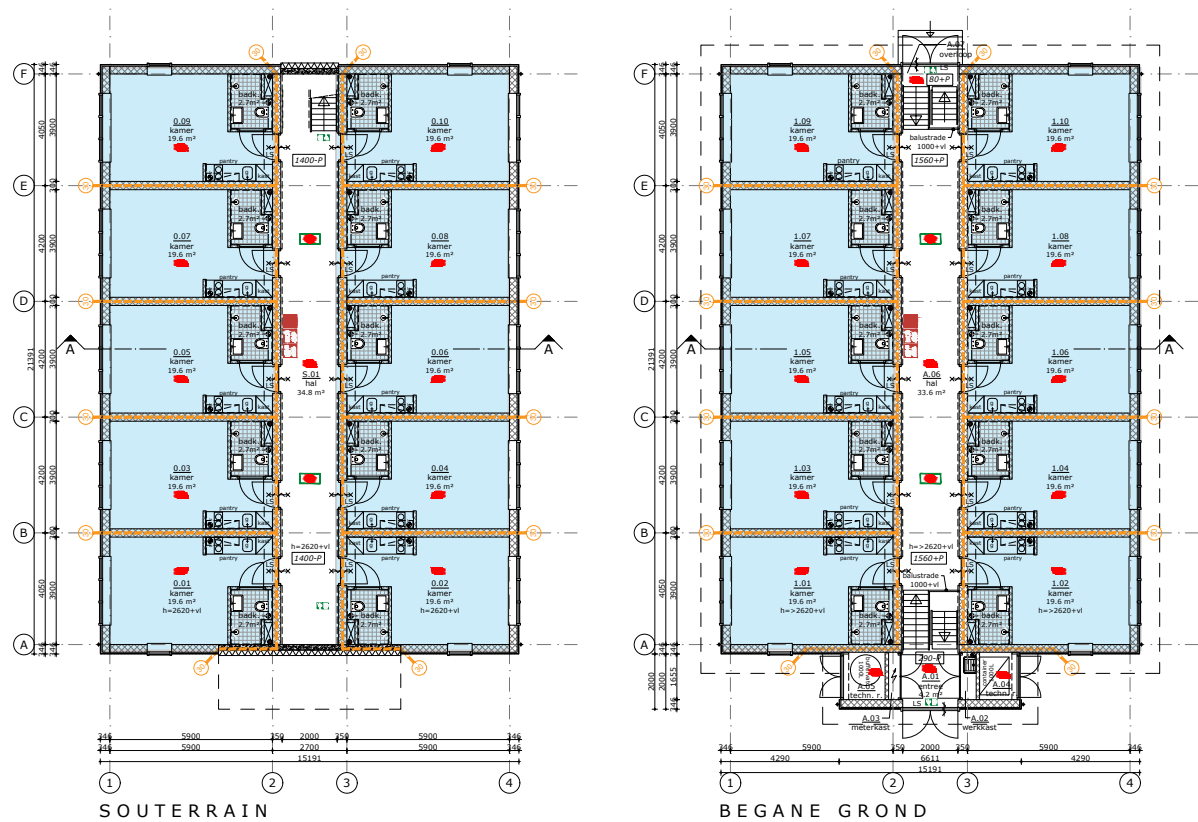
Tijdlijn 1942

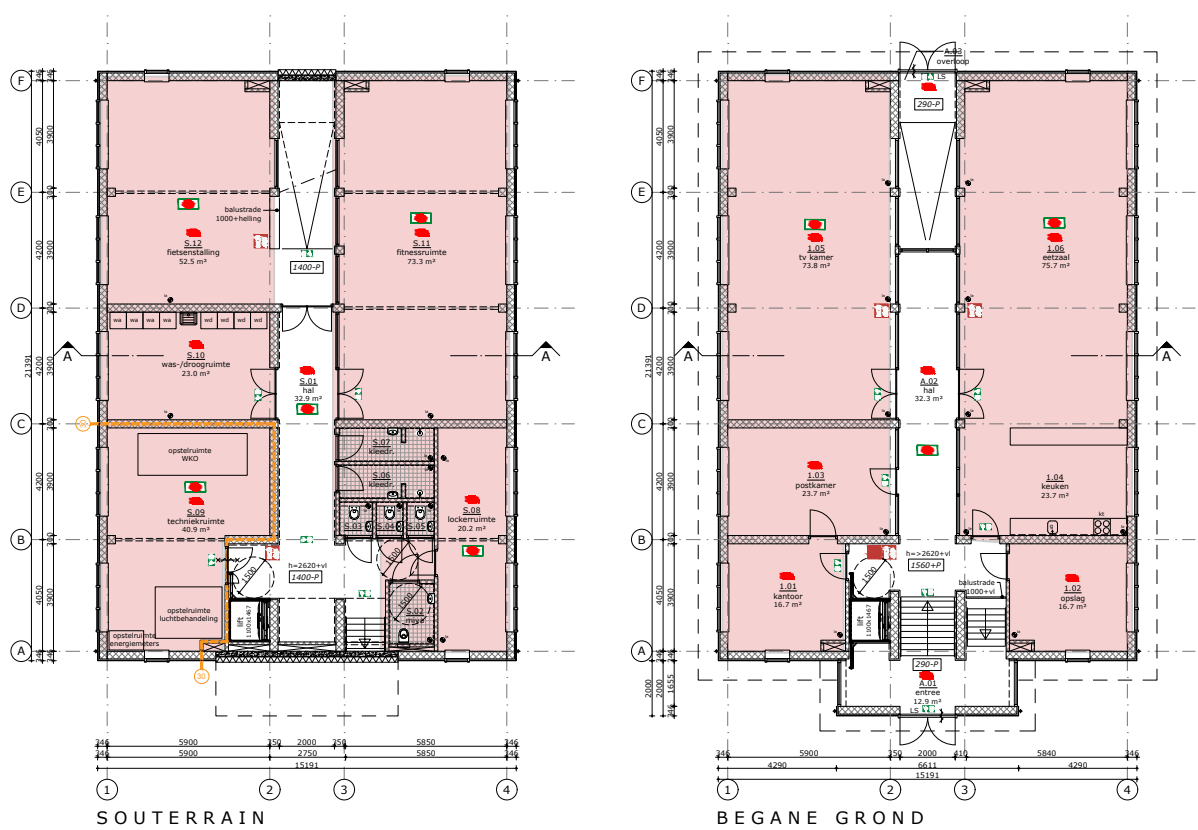
Film: 20 maart 1941, de ontruiming van het Joods Werkdorp

Naoorlogse verhalen en hedendaagse polderpioniers

6 LOGIES GEBOUWEN MET 20 KAMERS

1 GEBOUW MET COLLECTIEVE VOORZIENINGEN

HUISVESTING ARBEIDSMIGRANTEN

Op de plekken waar oorspronkelijk de zestien barakken van het Werkdorp stonden worden zeven gebouwen gerealiseerd voor de huisvesting van arbeidsmigranten. In het meest westelijke gebouw komen gemeenschapsvoorzieningen met o.a. een eetzaal, een keuken en wasruimtes. In de overige gebouwen zijn de slaapplekken voor 160 bewoners ondergebracht, telkens in twee bouwlagen. De plaatsing van de gebouwen verwijst naar die van de oorspronkelijke barakken, maar zij doen daar verder in niets aan denken. De architectuur verwijst er niet naar en ook niet naar die van het hoofdgebouw. De gebouwen zijn een voor ieder zichtbare nieuwe toevoeging aan het bestaande terrein. Alles bij elkaar vormen de gebouwen een modelvoorziening voor de huisvesting van arbeidsmigranten.

TENSLOTTE

Het Joods Werkdorp verdient een nieuwe toekomst als een levend monument. Een monument waar het verhaal van de joodse pioniers wordt verteld, maar dat ook ruimte biedt aan de migranten van deze tijd. Deze laatsten zijn weliswaar niet op de vlucht maar verdienen wel een behoorlijke huisvesting. De eigenaar en initiatiefnemer Joep Karel wil, samen met de historicus Joël Cahen en anderen, een lang gekoesterde wens realiseren om deze uitzonderlijke plek nieuw leven in te blazen door middel van een ontmoeting van heden en verleden. Een plek waar met respect wordt gekeken naar de pioniers van toen en nu. Een plek waar lessen uit het verleden kunnen worden getrokken Maar vooral een plek die uitnodigt tot een bezoek.

